

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษา เรื่อง “การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแม่โจ้ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่” โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความรู้ ความเข้าใจและพฤติกรรมกาทิ้งและการจัดการขยะของประชาชน ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน รวมถึงปัญหา อุปสรรคและแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนเทศบาลเมืองแม่โจ้ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งจะนำไปสู่การเสนอข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่จะเอื้อประโยชน์ต่อการกำหนดรูปแบบหรือวิธีการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนที่น่าจะเหมาะสมสำหรับชุมชน และเพื่อประโยชน์ในการสนับสนุนและพัฒนาชุมชนอื่นๆ

5.1 สรุปผลการวิจัย

ความรู้ ความเข้าใจของประชาชน และพฤติกรรมกาทิ้งและการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชน

กลุ่มตัวอย่างจากจำนวน 382 ครัวเรือน ส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับมากหรือมีความรู้ดี จำนวน 315 คน คิดเป็นร้อยละ 82.5 ของจำนวนทั้งหมด มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการกำจัดขยะมากที่สุดในเรื่องความหมายของขยะมูลฝอย ที่หมายถึงของเสียหรือวัสดุเหลือใช้ที่เกิดจากการดำเนินชีวิตของมนุษย์ และการกำจัดขยะมูลฝอยให้ได้ผลต้องแก้ที่ต้นเหตุ คือมนุษย์ ซึ่งเป็นผู้ก่อให้เกิดขยะ ซึ่งเป็นความรู้ความเข้าใจที่ได้รับในการอบรมให้ความรู้จากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข เจ้าหน้าที่ของเทศบาล อาสาสมัครสาธารณสุขของเทศบาลเมืองแม่โจ้ ที่กระตุ้นให้ประชาชนได้ปฏิบัติในครัวเรือนของตนเองและที่สำคัญเกิดขึ้นจากการมีจิตสำนึกของผู้ตอบแบบสอบถาม ในด้านความตระหนัก ประชาชนส่วนใหญ่จะมีความตระหนักต่อการจัดการขยะมูลฝอยในระดับสูงในทุกเรื่อง โดยเฉพาะเรื่องการที่ผู้คนเปลี่ยนความคิด และหันมาเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าผลประโยชน์ของตนเองจะสามารถเปลี่ยนพฤติกรรมที่มีต่อสิ่งแวดล้อมได้ มีความตระหนักในเรื่องสิ่งแวดล้อมที่เสื่อมโทรมไปมากซึ่งเกิดจากคนที่เห็นแก่ประโยชน์ของตนเองมากกว่าผลประโยชน์ส่วนรวม และมีความตระหนักในเรื่องความจำเป็นที่ทุกครัวเรือนต้องมีการคัดแยกขยะมูลฝอยก่อนนำไปกำจัดเพื่อลดปริมาณขยะในชุมชนให้น้อยลง ความตระหนักของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแม่โจ้ อาจมีสาเหตุมาจากการเพิ่มขึ้นของจำนวน

ประชากรอย่างต่อเนื่อง ทั้งประชากรที่ย้ายทะเบียนบ้านเข้ามาอยู่ในพื้นที่ และประชากรแฝง ได้แก่ ผู้ที่เข้ามาทำงานในพื้นที่ จำนวนนักศึกษามหาวิทยาลัยแม่โจ้ที่ทางมหาวิทยาลัยได้เพิ่มจำนวนการรับนักศึกษา และญาติของนักศึกษาที่ได้ย้ายตามบุตรหลานมาประกอบอาชีพในพื้นที่ เป็นต้น อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการขยายตัวของเมือง เพื่อรองรับความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดอัตราการผลิตขยะมูลฝอยโดยเฉลี่ยต่อคนเพิ่มขึ้น การดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลก็ยังไม่ประสบผลสำเร็จในการลดปริมาณขยะมูลฝอย ทำให้ประชาชนในเขตเทศบาลฯ มองเห็นความสำคัญในการลดปริมาณขยะมูลฝอยที่ตัวเองเป็นผู้สร้าง และเป็นการรักษาสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนและสังคมให้ดีขึ้น ส่วนในด้านพฤติกรรมกรรมการจัดการขยะในครัวเรือนเพื่อไม่ให้มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและส่วนรวมของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ จะนำไปสู่ถูกเก็บขยะคีดำให้เทศบาลนำไปกำจัด ขยะในครัวเรือนที่มีปริมาณมากที่สุดในแต่ละวันส่วนใหญ่จะเป็นประเภทผัก ผลไม้ เศษอาหาร ส่วนพฤติกรรมกรทิงขยะมูลฝอยในครัวเรือนจะทำการแยกขยะเปียก ขยะแห้ง ขยะที่นำไปขายได้ใส่ถุงเก็บขยะคีดำนำมาไว้ในถังขยะหน้าบ้านหรือวางไว้หน้าบ้านเพื่อให้รถเก็บขยะของเทศบาลมาเก็บแล้วนำไปกำจัด ช่วงเวลาที่กลุ่มตัวอย่างนำขยะไปวางไว้หน้าบ้านเพื่อให้เทศบาลเก็บนั้นส่วนใหญ่อยู่ระหว่างช่วงเวลา 18.00 น (หกโมงเย็น) – 24.00 น. (เที่ยงคืน) ตามกฎระเบียบที่ทางเทศบาลได้กำหนดไว้ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะมีพฤติกรรมในการหลีกเลี่ยงการซื้อสินค้ามากเกินความจำเป็นเพื่อช่วยลดขยะจะทำการเป็นประจำ และทำการเก็บรวบรวมขยะรีไซเคิลขายกับนำกลับมาใช้ใหม่ซึ่งทำเป็นประจำ

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนในเขตเทศบาลเมืองแม่โจ้ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนที่ทำการวิจัยครั้งนี้ โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.62) แต่ในด้านของการเข้าร่วมกิจกรรมหรือร่วมปฏิบัติประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการให้ความร่วมมือในการแยกและลดการสร้างขยะในครัวเรือนให้มีปริมาณน้อยลง และงดเผาขยะ การมีส่วนร่วมในการร่วมมือปฏิบัติตามระเบียบการทิ้งขยะที่เทศบาลได้กำหนดไว้ การมีส่วนร่วมในการให้ความสนใจเข้าร่วมประชุมรับฟังปัญหาขยะที่กำลังส่งผลกระทบต่อชุมชน และการมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมกิจกรรมและชักชวนเพื่อนบ้าน ให้เข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการแยกและลดขยะในชุมชน

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนที่อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การชักชวนบอกกล่าวญาติพี่น้อง เพื่อนบ้าน ได้ปฏิบัติตามที่เทศบาลได้รณรงค์การลด คัด แยกขยะและงดเผาขยะ การมีส่วนร่วมในการร่วมสังเกตถึงการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในชุมชนใน

การคัดแยกขยะและการจัดการขยะที่คัดแยกแล้ว การมีส่วนร่วมในการร่วมดูแลการทิ้งขยะของครัวเรือนในชุมชนและประชาชนนอกพื้นที่ที่ได้นำขยะมาทิ้งในชุมชน การมีส่วนร่วมในการร่วมเสนอความคิดเห็นในการแก้ไขปัญหาขยะในชุมชนและปัญหาข้อบกพร่องในการจัดการขยะให้เทศบาลการสนใจเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการในการจัดการขยะในชุมชน และการมีส่วนร่วมในการร่วมเสนอมาตรการ/ระเบียบการจัดเก็บและการทิ้งขยะมูลฝอยของเทศบาล

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยโดยภาพรวมแล้ว ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง เนื่องมาจากการที่ประชาชนได้รับการเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนได้ไม่เต็มที่ ทำให้ยังมีประชาชนกลุ่มใหญ่ที่ไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยที่เทศบาลได้จัดขึ้นเนื่องจากเทศบาลได้มีการประชาสัมพันธ์และการส่งเสริมไม่ทั่วถึงทุกหมู่บ้าน สิ่งสำคัญ คือ ประชาชนบางกลุ่มยังขาดความรู้ความเข้าใจและมองไม่เห็นความสำคัญของกิจกรรมนั้น มีความเห็นแก่ตัวและไม่ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมหรือการประชุมปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้น

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนในเขตเทศบาลเมืองแม่โจ้ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

ปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยและความตระหนักไม่ได้มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน ถึงแม้ว่าประชาชนจะมีความรู้ความเข้าใจและความตระหนักต่อการจัดการขยะมูลฝอยสูงแต่การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนยังอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนปัจจัยภายนอก ได้แก่ การรับรู้ข่าวสารบทบาทของผู้นำได้มีบทบาทในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนชุมชนและการรณรงค์ของเทศบาลไม่ได้มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน

5.2 ประเด็นความรู้ที่ได้จากการวิจัย

1. การพัฒนากลุ่ม/องค์กร/เครือข่าย การส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนได้รวมกลุ่มกันทำกิจกรรมร่วมกันในลักษณะกลุ่ม/องค์กร เช่น กลุ่มอาสาป้องกันและดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชน กลุ่มพัฒนาสิ่งแวดล้อมในชุมชน กลุ่มโครงการขยะแลกข้าว กลุ่มขยะแลกไข่ ฯลฯ เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน โดยเริ่มตั้งแต่ขั้นของการคิด การวางแผน การลงมือทำ การติดตามผล และการรับผลประโยชน์ร่วมกัน อันจะนำไปสู่การเรียนรู้ร่วมกันอย่างจริงจังและสร้างพลังร่วมกันในการที่จะพัฒนา/อนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในลักษณะของกลุ่มเครือข่าย รวมทั้งสนับสนุนให้กลุ่ม/องค์กรชุมชน รวมตัวกันในลักษณะเครือข่ายต่างๆ กับ

หน่วยงานในพื้นที่และนอกพื้นที่ เพื่อให้การดำเนินงานเกิดขึ้นชัดเจนอย่างเป็นรูปธรรมและนามธรรม ซึ่งที่ผ่านมาถือว่าเทศบาลได้เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและการลงมือปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยน้อย ขาดการส่งเสริมและสนับสนุนจากเทศบาลอย่างจริงจังและต่อเนื่อง การดำเนินงานจึงไม่ประสบผลสำเร็จ ปริมาณขยะมูลฝอยในชุมชนยังคงมีมาก เทศบาลควรมีการประสานความร่วมมือระหว่างวิทยากรชุมชนในหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกได้เข้ามาสร้างการมีส่วนร่วมให้กับประชาชนในการพัฒนาชุมชน

2. ปัญหาความร่วมมือในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน ซึ่งประชาชนบางกลุ่มมีส่วนร่วมน้อยในการจัดการขยะมูลฝอยตามที่เทศบาลได้แนะนำให้ปฏิบัติ เช่น การคัดแยกขยะมูลฝอยก่อนทิ้ง และการห้ามเผาขยะมูลฝอย เนื่องจากไม่เห็นความสำคัญของปัญหาและผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อตนเองและองค์กรวม อีกสาเหตุคือการประชาสัมพันธ์ของเทศบาลในการขอความร่วมมือกับประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนที่ไม่ทั่วถึงและไม่ต่อเนื่อง ทำให้ขาดสิ่งกระตุ้นให้ประชาชนได้ลงมือปฏิบัติและเกิดความตระหนักถึงปัญหาขยะมูลฝอยที่ตนเองเป็นผู้ก่อและจะต้องรับผิดชอบต่อขยะมูลฝอยที่เกิดจากการกระทำของตนเอง

3. ขาดการพัฒนากิจกรรม/โครงการ เนื่องจากการดำเนินกิจกรรม/โครงการเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลในทุกๆ ด้าน ทั้งด้านการรณรงค์ การส่งเสริมและสนับสนุน เทศบาลไม่ได้มีการดำเนินงานต่อเนื่อง เมื่อจัดกิจกรรมขึ้นและประเมินผลกิจกรรมในแต่ละครั้งแล้วก็จบไม่ทำต่อเนื่องไปตลอด ประชาชนก็ลดความสนใจและให้ความสำคัญกับโครงการ/กิจกรรมนั้นน้อยลง การพัฒนาที่ไม่เกิดประสิทธิผล ดังนั้นการพัฒนากิจกรรม/โครงการให้มีการดำเนินการที่ต่อเนื่องมากยิ่งขึ้นควรมีการปรับการดำเนินงานใหม่ให้เป็นกระบวนการเชิงระบบ (System Approach) โดยเน้นการมีส่วนร่วม (Participation) ของประชาชนในทุกขั้นตอนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันอย่างจริงจัง รวมถึงการบริหารงานของเทศบาลในทุกๆ ด้าน ควรสอดแทรกการดำเนินกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเข้าไปในกระบวนการบริหารงานเพื่อให้กิจกรรม/โครงการไม่ขาดหาย ประชาชนมองเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

4. ขยะมูลฝอยที่มีปริมาณมากในแต่ละวันส่วนใหญ่เป็นประเภทขยะมูลฝอยเปียก และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มมากขึ้นในอนาคต เนื่องจากในพื้นที่เทศบาลเมืองแม่โจ้มีหอพัก ร้านอาหาร สถานบันเทิงมากขึ้น ประกอบกับจำนวนนักศึกษามหาวิทยาลัยแม่โจ้ที่มีมากขึ้นทุกปี เทศบาลจึงควรสนับสนุนการทำปุ๋ยอินทรีย์หรือน้ำหมักชีวภาพจากขยะมูลฝอยเปียกให้เกิดขึ้นในทุกหมู่บ้านอย่างเป็นรูปธรรมและนามธรรม

5.3 อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแม่โจ้ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ สามารถอภิปรายตามวัตถุประสงค์ในการวิจัยได้ดังนี้

5.3.1 เพื่อศึกษาความรู้ ความเข้าใจและพฤติกรรมกาทิ้งและการจัดการขยะในครัวเรือนของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแม่โจ้

ประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับสูงถึงสาเหตุที่ทำให้ปริมาณขยะมูลฝอยเพิ่มขึ้น วิธีการกำจัดขยะมูลฝอยแต่ละประเภทให้ถูกวิธีโดยไม่ส่งผลเสียต่อสิ่งแวดล้อม การคัดแยกขยะมูลฝอยที่สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ได้อีกผลกระทบต่อตนเองและองค์กรรวมจากการกำจัดขยะมูลฝอยไม่ถูกวิธี เช่น การกำจัดขยะมูลฝอยอันตรายด้วยวิธีการเผา และการนำขยะมูลฝอยกองไว้เป็นเวลานานทำให้เกิดเชื้อโรคและแหล่งเพาะพันธุ์ของสัตว์ที่เป็นพาหะนำโรค ซึ่งความรู้ ความเข้าใจของประชาชนจะกระตุ้นให้เกิดความตระหนักหรือมีจิตสำนึกที่จะส่งผลให้เกิดพฤติกรรมที่ดีต่อสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับงานวิจัยของ (S.A. Chung and C.S. Poon 1994 อ้างใน สุธาสินี อินทร์ผูก, อ้างแล้ว) ได้ศึกษาในเรื่องทัศนคติของประชาชนชาวฮ่องกงเกี่ยวกับการนำขยะกลับมาใช้ซ้ำ และการทำให้เกิดของเสียน้อยที่สุดจากบ้านเรือน พบว่า คนมีการศึกษาสูงเล็งเห็นความสำคัญในเรื่องสิ่งแวดล้อมและรู้สึกว่าจะให้ความร่วมมือในการลดจำนวนมูลฝอยได้มากกว่ากลุ่มคนที่มีการศึกษาค่ำ

ส่วนในด้านพฤติกรรมกาทิ้งและการจัดการขยะในครัวเรือนของประชาชน จากการสังเกตและสอบถามเพิ่มเติมนอกเหนือจากแบบสอบถามแล้ว พบว่า ประชาชนมีพฤติกรรมกาทิ้งขยะมูลฝอย โดยจะทำการแยกขยะเปียก ขยะแห้ง ขยะที่นำไปขายได้ก่อนทิ้ง ซึ่งประชาชนจะทำที่ใส่ขยะมูลฝอยแต่ละประเภทไว้ให้ห่างต่อการทิ้ง ขยะมูลฝอยที่ใช้ประโยชน์ไม่ได้แล้วจะใส่ถุงดำมัดปากถุงให้เรียบร้อยนำไปไว้ในถังขยะหน้าบ้านหรือวางไว้หน้าบ้านเพื่อให้เจ้าหน้าที่จัดเก็บขยะมูลฝอยของเทศบาลนำไปกำจัดต่อไป โดยประชาชนจะไม่จัดการขยะมูลฝอยด้วยวิธีการเผา เพราะจะเกิดกลิ่นควันและมลพิษจากขยะมูลฝอยที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพของคนในชุมชน นอกจากนี้ประชาชนยังมีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการซื้อสินค้ามากเกินไปเพื่อช่วยลดขยะซึ่งจะทำกันเป็นประจำ ซึ่งผู้วิจัยได้สังเกตเห็นสิ่งของในการอุปโภคบริโภคของกลุ่มตัวอย่างที่ส่วนใหญ่มีอาชีพค้าขายหรือทำธุรกิจส่วนตัว เช่น ร้านอาหารตามสั่ง – ก๋วยเตี๋ยว หรือทำอาหารขายในตลาดสด ประชาชนจะซื้อเครื่องปรุงต่างๆ ในการประกอบอาหารที่มีขนาดบรรจุใหญ่ ร้านซัก อบ รีด จะซื้อผงซักฟอก น้ำยาปรับผ้านุ่ม และน้ำยารีดผ้า ที่บรรจุในถังใหญ่ รวมถึงประชาชนที่ประกอบอาชีพอื่นก็จะนิยมซื้อสินค้าที่สามารถใช้ได้นาน ไม่ต้องหาซื้อบ่อย ช่วยให้ขยะมูลฝอย

ในครัวเรือนมีน้อย นอกจากนี้ยังเก็บรวบรวมขยะรีไซเคิลไปขายและนำกลับมาใช้ใหม่เป็นประจำ เช่น การปลูกผักสวนครัว/สมุนไพรในกะละมังพลาสติกและยางรถยนต์ การเก็บรวบรวมขวดแก้ว ขวดพลาสติก กระป๋อง เพื่อนำไปขายให้กับร้านรับซื้อของเก่า การนำยางรถจักรยาน/รถจักรยานยนต์ไปทำชิงช้าหรือที่วางถังขยะให้ยกสูงขึ้น เป็นต้น สอดคล้องกับการศึกษาของ สุธาสิณี อินทร์ผูก (อ้างแล้ว) พบว่า ประชาชนในเขตเทศบาลนครลำปาง มีพฤติกรรมการนำมูลฝอยแห้งกลับมาใช้ซ้ำ เช่น การล้างถังพลาสติกผิวก้นฟอกขนาดใหญ่มาใส่ของเก็บไว้หรือใส่มูลฝอยภายในบ้าน ขวดแก้ว ขวดกาแฟโวลตินล้างแล้วนำกลับมาใส่ เกลือ น้ำตาล หรือเครื่องปรุงอื่นๆ

เหตุผลที่สนับสนุนพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยก่อนทิ้งและการจัดการขยะมูลฝอยแต่ละประเภทในครัวเรือน และพฤติกรรมการหลีกเลี่ยงการซื้อสินค้าที่มากเกินความจำเป็น เนื่องจากประชาชนมีความต้องการที่จะช่วยลดปริมาณขยะมูลฝอยในครัวเรือนและในชุมชน ประชาชนบางส่วนมีรายได้น้อยต้องการประหยัดค่าใช้จ่ายในครัวเรือนให้น้อยลง ส่งผลทำให้ประชาชนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม มีการนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ซ้ำ ขยะมูลฝอยรีไซเคิลก็นำไปขายเพื่อเพิ่มรายได้ สิ่งสำคัญคือเกิดจากจิตสำนึกสาธารณะของประชาชนเอง ที่ไม่ต้องการสร้างปัญหาความเดือดร้อนต่อชุมชนและส่วนรวม มองเห็นความสำคัญและประโยชน์สุขของส่วนรวมมากกว่าของตนเอง

5.3.2 เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแม่ใจ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

ประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมต่อการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.62) เนื่องจากประชาชนยังได้รับการเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนได้ไม่เต็มที่ รวมทั้งการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับปัญหาและการจัดการขยะมูลฝอยจากเทศบาล การรณรงค์ ประชุม อบรมเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชนให้กับประชาชนยังมีน้อย ทำให้ประชาชนเกิดแรงจูงใจจากการกระตุ้นน้อยส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ยังมีไม่มากเท่าที่ควร ส่วนใหญ่ประชาชนจะมีส่วนร่วมในการให้ความร่วมมือในการแยกและลดการสร้างขยะในครัวเรือนให้มีปริมาณน้อยลง และงดเผาขยะ ร้อยละ 4.30 รองลงมามีส่วนร่วมในการร่วมมือปฏิบัติตามระเบียบการทิ้งขยะที่เทศบาลได้กำหนดไว้ ร้อยละ 4.17 และมีเพียงส่วนน้อยที่มีส่วนร่วมในการร่วมเสนอมาตรการ/ระเบียบการจัดเก็บและการทิ้งขยะมูลฝอยของเทศบาล ร้อยละ 3.35 ซึ่งประชาชนได้ให้ความเห็นว่า การจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของตนเอง ได้แก่ การลดปริมาณขยะมูลฝอย การหลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดขยะมูลฝอยเพิ่มขึ้น การคัดแยกขยะมูลฝอยและการกำจัดขยะมูล

ฝอยแต่ละประเภทให้ถูกวิธีก็ถือว่าประชาชนได้มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน เช่นเดียวกัน แม้ประชาชนจะไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในระดับชุมชน ตั้งแต่ประเด็นการค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหา การร่วมวางแผนในการแก้ปัญหา แนวทางและวิธีการแก้ปัญหา ตลอดจนมีส่วนร่วมในการประเมินผลของกิจกรรมและสรุปผลของ โครงการ แต่ประชาชนก็ได้มีส่วนร่วมใน ขั้นตอนการทำกิจกรรมที่เทศบาลจัดขึ้น สังเกตได้จากในแบบสอบถามที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วม แสดงความคิดเห็นต่างๆ และการเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการ เนื่องจากประชาชนโดยส่วนใหญ่ต่าง คิดว่าการจัดการหรือการกำจัดขยะมูลฝอยเป็นหน้าที่เฉพาะของรัฐ ไม่ใช่หน้าที่ของตน และวิธีการ ในการจัดการขยะมูลฝอยส่วนใหญ่เป็นแนวทางจากเทศบาลและนำเสนอให้ประชาชนปฏิบัติตาม มากกว่าการเสนอแนวทางจากประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ประชาชนส่วนใหญ่เคยชินกับการชี้แนะ หรือการสั่งการ ชูเกียรติ ลีสุวรรณ (2545) จากที่ผู้วิจัยได้ศึกษาจะเห็นว่าบุคคลที่มีหน้าที่เกี่ยวข้อง กับการจัดการขยะในชุมชนส่วนใหญ่เป็นบุคลากรที่มีตำแหน่งหน้าที่ในเทศบาลที่ผู้บริหาร เทศบาลได้แต่งตั้งให้มีหน้าที่ดูแลการจัดการขยะในชุมชน ประชาชนทั่วไปจึงมีโอกาสเข้ามามีส่วน ร่วมน้อย สอดคล้องกับการศึกษาของวรรณวิมล แพ่งประสิทธิ์ (2551) ที่ได้พบว่า การบริหาร จัดการปัญหาขยะมูลฝอยที่ผ่านมา เป็นความรับผิดชอบของกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมเพียง หน่วยงานเดียวไม่ได้ดำเนินการในรูปของคณะกรรมการ หรือเครือข่ายความร่วมมือของผู้มีส่วนได้ เสียทุกส่วน ทำให้การจัดทำแผนงาน โครงการต่างๆ มักเป็นกิจกรรมเดิมๆ หรือกิจกรรมที่เป็นการ ธรรมดาเป็นครั้งคราว บางแผนที่ได้บรรจุเข้าในวาระแล้วก็ยังไม่ได้ดำเนินการให้เป็นรูปธรรม กระบวนการจัดทำแผนยังไม่ชัดเจน ขาดความต่อเนื่อง ขาดกระบวนการมีส่วนร่วมจากประชาชน การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยที่เทศบาลเมืองแม่โจ้ได้จัด ให้ประชาชนเข้าร่วมนั้น พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับมาก อาจเนื่องมาจากในช่วงที่มีการทำ กิจกรรมมีการณรงค์ การประชาสัมพันธ์หรือการเชิญชวนจากเทศบาล สมาชิกสภาเทศบาล ผู้นำ ชุมชน แกนนำ และอาสาสมัครสาธารณสุข จากการสังเกตสภาพครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่างพบว่า ได้ ให้ความสนใจต่อการคัดแยกขยะมูลฝอยแต่ละประเภทใส่ไว้ในถุงเก็บขยะสีดำหรือใส่ไว้ถังขนาด ใหญ่สำหรับขยะมูลฝอยรีไซเคิลเพื่อเก็บรวบรวมไว้ขายให้กับร้านรับซื้อของเก่า ส่วนขยะเปียกพวก เศษอาหารก็นำไปให้สุนัข แมว การจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนก่อนทิ้งของประชาชนถือว่า เป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน ซึ่งเกิดจากการให้ความสนใจ หรือความตระหนักของประชาชนในชุมชนที่มองเห็นความสำคัญต่อการจัดการขยะมูลฝอยใน ครัวเรือน นอกเหนือจากการเข้าร่วมกิจกรรมหรือประชุม/อบรมต่างๆ ที่เทศบาลได้จัดขึ้น แต่เมื่อ กิจกรรมนั้นเสร็จสิ้นลง ก็ไม่ได้มีการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยต่างๆ อย่างต่อเนื่อง ขาดการสานต่อกิจกรรม/โครงการเพื่อกระตุ้นให้ประชาชนเกิดแรงจูงใจในการช่วยกันรักษาความ

สะดวกของชุมชน ทำให้ประชาชนไม่ค่อยให้ความสนใจในกิจกรรมที่เทศบาลจัดขึ้นเท่าที่ควร นอกจากนี้ยังมีประชาชนอีกกลุ่มใหญ่ที่ไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยที่เทศบาลได้จัดขึ้น เนื่องจากเทศบาลได้มีการประชาสัมพันธ์และการส่งเสริมไม่ทั่วถึงทุกหมู่บ้าน จึงมีบางหมู่บ้านเท่านั้นที่ได้มีส่วนร่วมกับเทศบาลในการทำกิจกรรมเหล่านี้ หรือบางหมู่บ้านมีประชาชนในหมู่บ้านได้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมน้อย โดยเฉพาะประชาชนที่มีครัวเรือนอยู่ในหมู่บ้านจัดสรรจะมีส่วนร่วมน้อย จากการทำงานมากขึ้นตามวิถีชีวิตและสภาพเศรษฐกิจของชุมชนที่เปลี่ยนแปลงไปจากการขยายเมืองของชุมชน ทำให้ไม่มีเวลาในการดูแลเอาใจใส่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยมากนัก อีกสาเหตุคือขาดการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องและไม่ได้รับการส่งเสริมอย่างจริงจังจากเทศบาลสอดคล้องกับผลการศึกษาของ อูไรวรรณ คำไทย (อ้างใน มาริสา สุรินทร์, 2551) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย ปัญหาขยะมูลฝอยจากครัวเรือนขาดการคัดแยกและการกำจัดที่ถูกวิธี การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อม พบว่ามีอยู่บ้างแต่ไม่มากนัก ทั้งนี้เพราะขาดผู้นำและอุดมการณ์ของชุมชนในการชักจูงให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อม ประชากรในชุมชนส่วนใหญ่ยังเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม ซึ่งชุมชนจำเป็นต้องสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนรักและเอาใจใส่ในการจัดการสิ่งแวดล้อมในลักษณะที่เป็นประโยชน์ต่อสภาพแวดล้อมในส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ซึ่งแตกต่างกับผลการศึกษาของ (ชนาพร ประสิทธิ์นราพันธุ์, อ้างแล้ว) ที่ได้ศึกษาการจัดการขยะชุมชน: กรณีบ้านดงม่อนกระโทง เทศบาลนครลำปาง ที่ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนมีรูปแบบดำเนินการจัดการด้วยตนเอง โดยดำเนินการจัดเก็บขยะ การจัดหาแรงงานเพื่อปฏิบัติงานการจัดเก็บค่าธรรมเนียมเก็บขยะ การบริหารกองทุนขยะ และการแก้ไขปัญหาต่างๆ รวมถึงการกำหนดเกณฑ์การปฏิบัติเพื่อจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนเอง ประชากรในชุมชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมมากในการจัดการขยะมูลฝอย โดยในกระบวนการดำเนินงานของชุมชนนั้น ปัจจัยการรับรู้ข่าวสาร ผู้นำ การมีส่วนร่วมของชุมชน การสนับสนุนของสำนักงาน โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ และเทศบาลนครลำปาง เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน โดยเป็นการหนุนเสริมการดำเนินงานของชุมชนให้มีศักยภาพในการจัดการขยะมูลฝอยเพิ่มมากขึ้น

ปัญหาความไม่สามัคคีกันของประชาชนในชุมชนที่เกิดจากการแบ่งพรรคแบ่งพวกของประชาชนที่สนับสนุนอดีตนายกเทศมนตรีและนายกเทศมนตรีคนปัจจุบันของเทศบาลเมืองแม่โจ้ก็อาจเป็นสาเหตุที่ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนไม่มากเท่าที่ควร ซึ่งประชาชนที่ได้สนับสนุนอดีตนายกเทศมนตรีเมืองแม่โจ้มักจะไม่ค่อยเข้าร่วมกิจกรรมหรือให้ความร่วมมือกับเทศบาลมากนัก ดังนั้นการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลเมือง

แม่โจ้จะประสบความสำเร็จและชุมชนมีความเข้มแข็งก็ต่อเมื่อประชาชนมีความสามัคคีกันและได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายในการดำเนินการของชุมชน

นอกจากนี้ในการวิจัยพบว่า การร่วมมือปฏิบัติตามระเบียบการทิ้งขยะที่เทศบาลได้กำหนดไว้ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแม่โจ้ได้มีส่วนร่วมมาก แสดงให้เห็นว่าประชาชนส่วนใหญ่ได้ให้ความร่วมมือและมีความพร้อมในการปฏิบัติตามกฎระเบียบของชุมชนเป็นอย่างดี จากการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นหากเทศบาลได้ส่งเสริมให้ประชาชนได้ร่วมรับทราบปัญหาการจัดการขยะมูลฝอย วางแผนนโยบายหรือแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหายขยะมูลฝอย ร่วมตัดสินใจและร่วมปฏิบัติในการดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน ตลอดจนร่วมประเมินผลและปรับปรุงการดำเนินการจัดการให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดอย่างเท่าเทียมกัน ให้การสนับสนุนในแต่ละชุมชนทั้งด้านงบประมาณ และอุปกรณ์ในการจัดการขยะมูลฝอย สิ่งสำคัญคือสร้างความสามัคคีกันของประชาชนให้ทุกคนเกิดความเข้าใจกัน อันจะนำไปสู่ความสำเร็จในการจัดการขยะมูลฝอยได้อย่างรวดเร็ว

5.3.3 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแม่โจ้ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

ปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจประชาชน ไม่ได้มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน ซึ่งอาจเกิดจากสาเหตุหลายประการ เช่น การส่งเสริมและการประชาสัมพันธ์ที่ไม่ทั่วถึงและไม่ต่อเนื่องของเทศบาล มีการส่งเสริมนำร่องโครงการเพียงบางหมู่บ้านเท่านั้นแต่ไม่ได้ส่งเสริมขยายไปทั่วทุกหมู่บ้านทำให้มีประชาชนเพียงบางกลุ่มเท่านั้นที่มีส่วนร่วม ความเห็นแก่ตัว ที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม ความเคยชินในการปฏิบัติของประชาชนที่คอยแต่ทำตามที่เทศบาลได้แนะนำแนวทางหรือจัดกิจกรรมขึ้นมาให้ประชาชนได้ปฏิบัติตามเท่านั้น แต่ไม่ได้ร่วมพัฒนาชุมชนในทุกๆ ขั้นตอน ความรู้ความเข้าใจที่ประชาชนมีส่วนใหญ่จึงถูกนำมาใช้ในการจัดการขยะมูลฝอยในระดับครัวเรือนของตนเองเท่านั้น ซึ่งอาจเกิดจากการอาศัยการเรียนรู้จากประสบการณ์หรือการลงมือปฏิบัติจริง นอกเหนือจากความรู้ความเข้าใจ ที่ได้รับจากการอบรม/รณรงค์จากเทศบาลหรือหน่วยงานต่างๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นงนุช ใจโต (อ้างแล้ว) ที่พบว่า ประชาชนในตำบลดอนแก้วใช้การวิเคราะห์ข้อมูลและสถานการณ์จริงที่ครอบครัวและชุมชนประสบพบเห็นเป็นเครื่องมือในการสร้างให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ผสมผสานกับยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมของชุมชน โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมโดยใช้กิจกรรมเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ร่วมกัน โดยลงมือปฏิบัติจริงเพื่อให้เกิดทักษะและประสบการณ์ ให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา เนื่องจากเป็นผู้อยู่กับปัญหาและรู้จักปัญหา

ของตนเองดีที่สุด ถ้าชุมชนยังไม่สามารถเข้าใจปัญหาและสาเหตุของปัญหาด้วยตัวเอง การให้ความรู้ ความเข้าใจ หรือการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนที่ตามมา ก็ไร้ประโยชน์ เพราะชุมชนจะขาดความเข้าใจและมองไม่เห็นความสำคัญที่จะต้องนำความรู้ ความเข้าใจที่ได้นำไปร่วมกันปฏิบัติ

ปัจจัยด้านความตระหนักต่อการจัดการขยะมูลฝอยประชาชนส่วนใหญ่มีความตระหนักสูง แต่การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนในระดับปานกลาง ซึ่งถือได้ว่าปัจจัยด้านความตระหนักไม่ได้มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชน เนื่องจากประชาชนได้มองเห็นถึงปัญหาขยะมูลฝอยกำลังเป็นปัญหาที่ยังแก้ไขไม่ได้ และมีผลกระทบต่อตนเองและประเทศชาติ จึงมีความคิดที่จะช่วยลดปัญหาได้เพียงบางส่วนในเรื่องของพฤติกรรมตนเอง การคัดแยกขยะมูลฝอย และการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน ไม่ให้ส่งผลกระทบต่อตนเองและส่วนรวมเท่านั้น แต่การมีส่วนร่วมในระดับชุมชนยังมีน้อย เพราะการส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนได้มีบทบาท โดยการมีส่วนร่วมทุกๆ ขั้นตอนในขบวนการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลยังมีน้อย บทบาทของผู้นำและแกนนำชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุข สมาชิกสภาเทศบาล ในการดำเนินงานส่งเสริมและกระตุ้นให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนยังมีน้อย ส่งผลให้เกิดแรงจูงใจในการผลักดันต่อการมีส่วนร่วมน้อย

ปัจจัยด้านการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน ถึงแม้ว่าการได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยจากช่องทางต่างๆ จะแตกต่างกัน แต่ผลการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนในระดับปานกลาง ปัจจัยด้านการรับรู้ข่าวสารของประชาชนจึงไม่ได้มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน เนื่องจากประชาชนได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารจากเทศบาลน้อย ช่องทางในการสื่อสารมีหลากหลายแต่สื่อสารให้ประชาชนได้รับรู้ไม่ทั่วถึง ซึ่งควรมีการจัดทำเอกสารเผยแพร่/แผ่นพับ เพื่อประชาสัมพันธ์ ณรงค์ให้แนวคิด ความรู้ วิธีการ ประโยชน์เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย เพื่อแจกให้ประชาชนได้นำไปอ่านและบอกกล่าวให้กับสมาชิกในครอบครัว เพื่อนบ้าน ได้รับรู้ข่าวสารเพิ่มเติม และเป็นสื่อประกอบในการทำกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยด้วยได้อย่างทั่วถึง รวมถึงได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติทั้งในครัวเรือนและชุมชน

ปัจจัยด้านบทบาทของผู้นำชุมชนในการจัดการขยะมูลฝอย เกิดจากทัศนคติและความคิดเห็นของประชาชนต่อผู้นำที่มีบทบาทในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน ทั้งในด้านการให้คำแนะนำ/ให้คำปรึกษา การขอความร่วมมือจากประชาชนและการส่งเสริม สนับสนุน และเป็นตัวอย่างให้ประชาชนเห็นเพื่อให้ประชาชนได้ปฏิบัติตามในการจัดการขยะมูลฝอยในขั้นตอนต่างๆ ซึ่งส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยและการจัดการขยะมูลฝอยที่ถูกวิธีในระดับครัวเรือนแต่ไม่ได้ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน ซึ่งอาจเกิดจาก

ปัญหาความไม่สามัคคีกันของประชาชนในชุมชน การให้ความร่วมมือหรือการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ กับทางเทศบาลจึงมีน้อย แตกต่างกับผลการศึกษาของ ธนาพร ประสิทธิ์นราพันธุ์ (อ้างแล้ว) ที่ประชาชนมีทัศนคติและความคิดเห็นที่ดีต่อบทบาทของผู้นำในการจัดการขยะมูลฝอยในฐานะของกลุ่มเพื่อติดต่อภายนอก โดยจะเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน ความต้องการของชุมชนกับสังคมภายนอก เป็นบทบาทที่ผู้นำแสดงออกไปให้ชุมชนได้เข้าใจ ยอมรับ ให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่าการได้ผู้นำที่สามารถทำงานร่วมกับประชาชนได้ เข้าใจปัญหา ความต้องการที่แท้จริงของประชาชน เข้าถึงประชาชนด้วยการสร้างสัมพันธ์อันดี จนเกิดความสนิทสนม รักใคร่ ศรัทธากับประชาชน จะทำให้เข้าใจปัญหาความต้องการที่แท้จริง เพื่อช่วยกันคิดแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนให้ประสบผลสำเร็จได้

ปัจจัยด้านการรณรงค์เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาล พิจารณาจากการได้รับฟังการรณรงค์จากเทศบาลของประชาชน ไม่ได้มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนที่อยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากเทศบาลไม่ได้ส่งเสริมให้มีการรณรงค์เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนอย่างจริงจัง และไม่มีการรณรงค์อย่างต่อเนื่อง ทำให้ประชาชนมองเห็นความสำคัญในเรื่องที่เทศบาลได้รณรงค์น้อย การปฏิบัติตามหรือการมีส่วนร่วมจึงมีน้อยตามไปด้วย

ปัจจัยด้านการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรต่างๆ ของเทศบาลที่ประชาชนส่วนใหญ่ไม่ได้เข้าร่วมไม่ได้มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนที่อยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะว่าประชาชนส่วนใหญ่มีภาระหน้าที่การงานมากจึงไม่มีเวลาให้กับส่วนรวมมากเท่าไร ส่งผลให้การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนมีน้อย

5.3.4 เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน

การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแม่โจ้พบว่า ประชาชนมีปัญหาและอุปสรรคในการทิ้งและการจัดการขยะมูลฝอย ในการกำจัดขยะมูลฝอยแห้ง จำพวกเศษใบไม้ กิ่งไม้ เศษไม้เล็กๆ จากการก่อสร้าง หรือเศษไม้จากการผลิตหรือประกอบอาชีพต่างๆ ซึ่งประชาชนไม่มีสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยภายในครัวเรือนของตัวเอง ต้องรอให้เจ้าหน้าที่เทศบาลมาจัดเก็บหรือบางครัวเรือนมีบริเวณบ้านกว้างพอที่จะกำจัดเองด้วยวิธีการเผา แต่ทำไม่ได้เพราะเทศบาลห้ามเผาขยะ ซึ่งบางครั้งเจ้าหน้าที่ไม่ให้ความสนใจในการจัดเก็บขยะมูลฝอยประเภทนี้ปล่อยให้ทิ้งไว้เป็นเวลานาน ทำให้ชุมชนไม่มีความสะอาดและมีทัศนียภาพไม่สวยงาม ประชาชนที่มีพื้นที่ในบ้านที่สามารถกำจัดเองได้จึงต้องนำไปกำจัดเองด้วยวิธีการเผา ถึงแม้

จะมีการรณรงค์ห้ามเผาขยะจากเทศบาล ประชาชนบางกลุ่มไม่ทราบช่วงเวลาที่แน่นอนในการจัดเก็บขยะมูลฝอยของเจ้าหน้าที่จัดเก็บขยะและบางซอยเจ้าหน้าที่ก็ไม่ได้เข้าไปจัดเก็บขยะจะเก็บเฉพาะบ้านที่อยู่ติดถนนใหญ่เท่านั้น ทำให้ประชาชนต้องนำขยะมูลฝอยมาฝากทิ้งกับครัวเรือนที่อยู่ติดถนนใหญ่รวมทั้งประชาชนยังไม่มีความเข้าใจเกี่ยวกับกฎระเบียบการทิ้งขยะมูลฝอยที่เทศบาลได้กำหนดให้ประชาชนปฏิบัติตามเนื่องจากการประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึงปัญหาการทิ้งขยะมูลฝอยไม่เป็นที่ของประชาชนกลุ่มใหญ่ที่ยังเห็นแก่ตัวกันอยู่ทิ้งขยะเรี่ยราดและทิ้งรวมกันไม่ให้ความร่วมมือในการคัดแยกขยะมูลฝอย คิดว่าตนเองได้เสียเงินค่าจัดเก็บขยะแล้วก็ปล่อยให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องนำขยะมูลฝอยไปจัดการเองบางจุดที่เป็นจุดสำคัญหรือจุดที่มีประชาชนหนาแน่นทางเทศบาลก็ไม่มีถังขยะตั้งไว้ให้ประชาชนทิ้ง การจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลเมืองแม่โจ้จึงถือว่าไม่ได้รับความสนใจจากทางเทศบาลเท่าที่ควร

การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแม่โจ้พบปัญหาที่ยังมีประชาชนกลุ่มใหญ่ที่ไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยที่เทศบาลได้จัดขึ้นเช่น กิจกรรมคัดแยกขยะเพื่อนำไปขายเพิ่มรายได้ กิจกรรมเทศบาลร่วมใจ ลด แยก ของเหลือใช้เพื่อสิ่งแวดล้อม กิจกรรมโครงการธนาคารขยะ และกิจกรรมปุ๋ยหมักอินทรีย์จากวัสดุเหลือใช้ เนื่องจากเทศบาลได้มีการประชาสัมพันธ์และการส่งเสริมไม่ทั่วถึงทุกหมู่บ้านจึงมีบางหมู่บ้านเท่านั้นที่ได้มีส่วนร่วมกับเทศบาลในการทำกิจกรรมเหล่านี้ประชาชนบางกลุ่มไม่ได้รับความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่บางคนของเทศบาล ขอความช่วยเหลือในการจัดการเกี่ยวกับขยะมูลฝอยก็จะไม่ค่อยให้ความช่วยเหลือหรือไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควร ส่งผลให้ประชาชนไม่ให้ความร่วมมือกับเทศบาลในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ หรือไม่ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามกฎระเบียบการทิ้งและการจัดการขยะ รวมทั้งยังขาดความรู้ความเข้าใจและมองไม่เห็นความสำคัญของกิจกรรมนั้น และสิ่งสำคัญคือ มีความเห็นแก่ตัวและไม่ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมหรือการประชุมปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งอาจเกิดจากไม่มีเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมเพราะต้องทำงาน หรืออาจจะให้ความร่วมมือในการคัดแยกขยะในครัวเรือนของตนเองแต่ไม่เข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ ที่เทศบาลได้จัดขึ้นหรือขอความร่วมมือกับประชาชนอีกสาเหตุคือการให้ความสำคัญต่อกิจกรรมหรือโครงการเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลที่ไม่จริงจังและไม่ต่อเนื่องในการดำเนินงาน กิจกรรมจึงไม่เกิดความน่าสนใจต่อการเข้าร่วมของประชาชน ทำให้การจัดการปัญหาขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองแม่โจ้ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร

การศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแม่โจ้ ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นในการกำหนดแนวทางร่วมกันในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน ดังนี้

- เทศบาลควรจัดประชุมหรืออบรมประชาชนทุกคนในแต่ละหมู่บ้าน ไม่ใช่จัดประชุมหรืออบรมเฉพาะผู้นำหรือฝ่ายแกนนำเท่านั้น เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคนได้รับรู้ถึงปัญหา ร่วมกัน ค้นหาสาเหตุของปัญหานั้นและกำหนดแนวทางร่วมกันในการแก้ไขและการจัดการขยะมูลฝอยแต่ละประเภทในทุกครัวเรือน

- เทศบาลควรส่งเสริมและกระตุ้นให้ทุกครัวเรือน ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวกับการจัดการปัญหาขยะในชุมชนอย่างต่อเนื่องและส่งเสริมทุกหมู่บ้านอย่างจริงจัง โดยแต่งตั้งสมาชิกสภาเทศบาล ผู้นำชุมชนและแกนนำของแต่ละหมู่บ้าน เป็นผู้นำในการดำเนินการจัดการคัดแยกขยะมูลฝอยทุกหลังคาเรือนในหมู่บ้าน และจัดงบประมาณให้ทุกหมู่บ้านได้ดำเนินโครงการนำขยะมาทำปุ๋ยอินทรีย์ เพื่อให้ทุกหมู่บ้านได้สร้างอาชีพให้กับผู้ว่างงาน สร้างรายได้และช่วยลดปริมาณขยะในชุมชน

- ส่งเสริมให้จัดตั้งธนาคารขยะทุกหมู่บ้านเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับหมู่บ้านสำหรับนำมาใช้ในการพัฒนาในหมู่บ้าน สนับสนุนให้แต่ละหมู่บ้านจัดโครงการที่เกี่ยวกับการลดปริมาณขยะมูลฝอยในชุมชนขึ้น เพื่อสร้างความน่าสนใจให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม เช่น โครงการขยะแลกไข่ โครงการขยะแลกข้าว หรือโครงการทอดผ้าป่าขยะ เป็นต้น โดยเชิญชวนประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมและมีการดำเนินการให้เกิดเป็นรูปธรรมขึ้นมา เพื่อกระตุ้นให้ประชาชนเกิดการตื่นตัวและร่วมมือร่วมใจในการลงมือปฏิบัติ

- เทศบาลต้องให้ความรู้ความเข้าใจให้กับประชาชน เพื่อให้ประชาชนเกิดความตระหนักถึงปัญหาขยะมูลฝอยและผลกระทบต่อประชาชนและสิ่งแวดล้อมให้ได้ก่อน มองเห็นความสำคัญต่อการคัดแยกขยะในครัวเรือนก่อนนำไปทิ้งในถังขยะ โดยเพิ่มช่องทางในการสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับประชาชนมากขึ้น เช่น การทำแผ่นพับ/เอกสารที่เป็นการ์ตูนในการแนะนำวิธีการจัดการขยะมูลฝอยให้ถูกวิธี ขอความร่วมมือจากสถานีวิทยุที่ตั้งอยู่ในพื้นที่เทศบาล ได้ประชาสัมพันธ์ สอดแทรกในบางช่วงเวลาของการจัดรายการวิทยุเกี่ยวกับปัญหาขยะมูลฝอยที่กำลังเกิดขึ้นในชุมชน แนวทางในการจัดการขยะมูลฝอยก่อนทิ้ง การกำจัดขยะมูลฝอยให้ถูกวิธี

- เทศบาลควรกำหนดการเก็บขยะแต่ละประเภทในแต่ละวัน เช่น วันจันทร์เก็บเฉพาะขวดแก้ว, พลาสติก วันอังคารเก็บขยะเปียก เหมือนเป็นการบังคับทางอ้อมให้ทุกครัวเรือนทำการคัดแยกขยะมูลฝอยก่อนนำไปทิ้งลงถังขยะ กำหนดมาตรการในการจัดวางถังขยะของแต่ละครัวเรือน โดยอาจใช้มาตรการกึ่งบังคับห้ามนำถังขยะมาวางไว้หน้าบ้านในช่วงเวลากลางวัน ตั้งแต่เวลา 08.00 น. –

18.00 น. หรือหลังจากที่รถเก็บขยะของเทศบาลมาเก็บขยะมูลฝอยไปแล้วก็ให้ทุกหลังคาเรือนนำถังขยะเข้าไปเก็บไว้ในบ้าน และจัดเจ้าหน้าที่ตรวจในช่วงเวลานี้ ถ้าพบเห็นถังขยะวางไว้หน้าบ้านในช่วงเวลานี้ให้ทำการปรับครั้งละไม่เกิน 50 บาท และนำเงินมาใช้ในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาล มาตรการนี้จะต้องนำมาใช้กับทุกชุมชน เพื่อให้มีการปฏิบัติเหมือนกัน เพื่อให้เกิดทัศนียภาพที่สวยงามและเกิดภาพลักษณ์ที่ดีต่อชุมชน

5.4 ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากการสรุปและอภิปรายผลการศึกษาศึกษาสามารถประมวลข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแม่โจ้ได้ ดังนี้

1. การศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชน ผลที่ได้จากการสำรวจประชาชนยังมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนอยู่ในระดับที่ถือว่าน้อย เทศบาลควรมีการจัดทำแผนงานโครงการต่างๆ ที่ส่งเสริมให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมการดำเนินการในทุกขั้นตอน เกิดการเรียนรู้ มีความเข้าใจ และให้ความร่วมมือในการดำเนินงานอย่างเต็มใจและสม่ำเสมอ เนื่องจากประชาชนเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในแผนงานโครงการของเทศบาล เพื่อสร้างความตระหนักให้เกิดขึ้นกับประชาชนให้เกิดความรักความหวงแหนสิ่งแวดล้อมในชุมชนและร่วมกันดูแลรักษาไม่เกิดความเสื่อมเสีย และสร้างความสามัคคีกันของประชาชนในชุมชน เพื่อให้ทุกคนได้ร่วมแรงร่วมใจกันแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยให้ลดน้อยลง

2. การให้ข้อมูลข่าวสาร การรณรงค์ การอบรม/ประชุมให้ความรู้ความเข้าใจกับประชาชน ยังมีน้อยและขาดความต่อเนื่อง ควรมีการกระจายข้อมูลข่าวสารหรือความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยให้มากขึ้น เช่น เปิดรายการวิทยุช่วงเวลาของเทศบาลเพื่อประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารและให้ความรู้กับประชาชนเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ รวมทั้งเรื่องการดูแลและรักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชน เพื่อให้ประชาชนที่ไม่มีเวลาเข้าร่วมประชุม/อบรม ได้รับฟังข้อมูลข่าวสารในขณะที่ทำงานไปด้วย การแจกเอกสาร/แผ่นพับให้กับประชาชนก็ควรจัดเจ้าหน้าที่ให้นำมาแจกตามบ้านเรือนของประชาชน เพื่อให้รับทราบทั่วกัน